

- доповненнями станом на 2024 р.). – К. : Верховна Рада України, 2024.
2. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI (зі змінами станом на 2026 р.). – К. : Верховна Рада України, 2026.
 3. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII (зі змінами станом на 2026 р.). – К. : Верховна Рада України, 2026.
 4. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV (зі змінами станом на 2026 р.). – К. : Верховна Рада України, 2026.
 5. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII (зі змінами станом на 2026 р.). – К. : Верховна Рада України, 2026.
 6. Стратегія реформування системи управління державними фінансами України на 2017–2025 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України. – К. : КМУ, 2020.
 7. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2025 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України. – К. : КМУ, 2018.
 8. Міністерство фінансів України. Офіційний вебсайт : розділи «Бюджет», «Реформа управління публічними фінансами», аналітичні матеріали 2020–2024 рр. – Режим доступу : сайт Мінфіну України.
 9. Державна казначейська служба України. Офіційний вебсайт : звіти про виконання державного бюджету, інформація про казначейські інформаційні системи, 2020–2024 рр.
 10. Міністерство цифрової трансформації України. Цифрова трансформація публічного сектору : офіційні стратегії, дорожні карти, аналітичні звіти 2020–2024 рр.
 11. Рахункова палата України. Звіти про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів із застосуванням цифрових інструментів аналізу, 2020–2024 рр. – Офіційний сайт Рахункової палати.

УДК 339.543

Ільніцька Т.А

здобувачка вищої освіти,

Київський національний економічний університет імені Вадима

Гетьмана

Жибер Т.В.

д.е.н, доцент кафедри фінансів імені В. Федосова,

Київський національний економічний університет імені Вадима

Гетьмана

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА ЗАКОНОДАВЧА ГАРМОНІЗАЦІЯ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Митне оформлення є одним із найбільш чутливих індикаторів готовності держави до вступу в Європейський Союз. Для України, яка з червня 2022 року набула статусу країни-кандидата, а з червня 2024 року розпочала формальні переговори про членство, реформування митної системи перетворилося зі стратегічного орієнтира на операційну необхідність із конкретними часовими рамками. Дослідники у сфері митного права та євроінтеграційних процесів звертають увагу на те, що процес гармонізації митного законодавства в Україні визначається множиною паралельних зобов'язань — з Угоди про асоціацію, акцесійних переговорів, умов надання фінансової допомоги та програм адміністративної співпраці, — що створює складне нормативне

середовище зі значним ризиком конфліктуючих пріоритетів [1]. Усвідомлення цієї складності є необхідною передумовою для розуміння масштабів і природи реформ, що тривають.

Переговорний Розділ 29 «Митний союз» є одним із визначальних для перспективи вступу України. Його особливість полягає в тому, що він не передбачає, на відміну від більшості інших розділів, тривалих перехідних періодів: Союзний митний кодекс ЄС буде застосовуватися безпосередньо з першого дня після вступу України до ЄС, що робить повну нормативну відповідність вітчизняного законодавства обов'язковою умовою, а не поступовим орієнтиром. Саме тому розроблення нового Митного кодексу України на основі Митного кодексу ЄС є ключовою рекомендацією для України у Доповіді Єврокомісії про розширення, а прогрес, досягнутий до 1 вересня, буде включений до звіту 2025 року та впливатиме на поточну оцінку готовності України до вступу [2]. Таким чином, законотворча робота безпосередньо визначає траєкторію переговорного процесу.

Проміжним, але суттєвим законодавчим кроком стало прийняття у серпні 2024 року Закону № 3926-IX Про внесення змін до Митного кодексу. Цей закон спрямований на наближення України до повного застосування митного законодавства ЄС та відображення його окремих положень у Митному кодексі України, а його прийняття вважається важливим кроком до запровадження нового Митного кодексу, положення якого будуть повністю ґрунтуватися на Митному кодексі ЄС. Серед ключових змін слід виокремити три взаємопов'язані нормативні блоки. По-перше, запроваджено концепцію митного представництва, аналогічну тій, що функціонує в країнах ЄС, з розмежуванням прямого та непрямого представництва та чітким визначенням відповідальності суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності і його митного представника. По-друге, суттєво реформовано систему авторизацій для митних складів і складів тимчасового зберігання. По-третє, впроваджено нову концепцію пост-митного контролю, яка узгоджується з Настановами Всесвітньої митної організації щодо пост-митного аудиту: посилення контролю після митного оформлення має зменшити рівень перевірок на етапі безпосереднього оформлення товарів.

Дослідники митного права вказують на принципову складність, яка супроводжує цей процес: співвідношення між відповідністю Поглибленій і всеохопній зоні вільної торгівлі (DCFTA) і відповідністю вимог про вступ у митному праві мають свою специфіку, і Україна, як і інші країни-кандидати, стикається з потенційними труднощами при імплементації *acquis* (відповідність – франц.) про вступ [3]. Іншими словами, зобов'язання, прийняті у рамках Угоди про асоціацію, не є автоматично еквівалентними повноцінному членству у митному просторі ЄС, а між цими двома рівнями існують якісні відмінності, які потребують самостійного вирішення. Водночас Єврокомісія у своїй Доповіді про розширення за 2024 рік позитивно оцінила поправки до Митного кодексу України щодо подальшої гармонізації із Союзним митним кодексом, зафіксувала прогрес у спрощенні застосування

авторизованих спрощень та відзначила затвердження стратегічного плану цифровізації Держмитслужби у лютому 2024 року.

Паралельно з нормативною реформою відбувається масштабна технологічна трансформація, найяскравішим проявом якої стало впровадження NCTS Фаза 5. Нова комп'ютеризована транзитна система є цифровою основою режиму спільного транзиту в Єдиному економічному просторі і забезпечує безперервний обмін митною інформацією між країнами Конвенції. Особливого значення набуває контекст, у якому відбувалося впровадження: у квітні 2024 року Фаза 5 NCTS була успішно запущена в умовах повномасштабного збройного конфлікту та на фоні жорстких часових обмежень. Фактично, Україна ще під час активного тестування NCTS на відповідність положенням Конвенції про спільний транзит одночасно завершувала оцінювальну місію для приєднання до Конвенції, тобто інституційне та технологічне приєднання відбувалися паралельно, а не послідовно. Цей факт свідчить про здатність органів державного управління здійснювати складні реформи в екстремальних умовах – спостереження, що суттєво релевантне з погляду інституційної спроможності.

З операційної точки зору, приєднання до NCTS означає інтеграцію у транзитну екосистему, яка охоплює всі держави ЄС та інші договірні сторони Конвенції про спільний транзит, що усуває необхідність окремих гарантій та декларацій для кожної перетнутої митної території. Економічний ефект від цього є комплексним: зменшується адміністративне навантаження на учасників зовнішньоекономічної діяльності, скорочуються витрати часу та коштів на транзитні операції, а прозорість митних процедур зростає завдяки цифровому відстеженню переміщень у режимі реального часу. Станом на серпень 2024 року 54 суб'єктам господарювання було надано авторизації авторизованого економічного оператора (АЕО), що є інститутом, концептуально пов'язаним з NCTS: статус АЕО відкриває доступ до спрощених транзитних процедур і є орієнтиром для широкого кола підприємств у рамках євроінтеграційної моделі митного оформлення [4].

Водночас необхідно враховувати масштаб технологічного завдання, яке стоїть перед Україною. NCTS є лише одним із компонентів цифрової інфраструктури, яку необхідно розбудувати для вступу в ЄС. Відповідно до вимог митного асquis, Україна має імплементувати значну кількість ІТ-систем, і перехід до Фази 5 NCTS є на сьогодні єдиним повністю завершеним етапом цифрового митного розвитку. Таке співвідношення між виконаним і запланованим підкреслює, що технологічна модернізація є не менш ресурсоемним завданням, ніж нормативна гармонізація [3].

Ключовим структурним завданням найближчих років залишається прийняття нового Митного кодексу. Розробка розпочалася у березні 2024 року та спрямована на виконання вимог до України як країни-кандидата на членство в ЄС, для чого було сформовано 15 робочих груп за участю представників Міністерства фінансів України, Державної митної служби України, експертів Програми підтримки управління публічними фінансами

ЄС для ПФМ та Команди підтримки реформ. Затверджений хронологічний план передбачав прийняття документа Верховною Радою у січні 2026 року, після чого Україна повинна завершити формування відповідної підзаконної бази до 2027 року – граничного терміну, який кореспондує із загальними орієнтирами вступного процесу.

Підсумовуючи, слід зазначити, що реформування митного оформлення в Україні є процесом, який відбувається одночасно на кількох взаємозалежних рівнях: цифровому, нормативному та інституційному. Успішне впровадження NCTS Фаза 5 демонструє, що технологічна модернізація є реалістичним завданням навіть в умовах воєнного часу. Поетапна нормативна гармонізація через закони, проміжні до нового Митного кодексу, свідчить про системний, а не ситуативний характер законодавчих зусиль. Разом з тим дослідники обґрунтовано наголошують на тому, що конкуруючі зобов'язання різних рівнів євроінтеграційного процесу можуть породжувати нормативні колізії, управління якими потребуватиме як належного юридичного аналізу, так і чіткої інституційної координації. Перспектива 2030 року як умовного горизонту повної відповідності митним вимогам ЄС є досяжною, однак лише за умови, що темп реформ підтримуватиметься на рівні, продемонстрованому протягом 2022–2025 років.

Список використаних джерел:

1. Kormych, A., Zavalniuk, V., Todoshchak, O., & Ulianov, O. Ukraine's Europeanization of Public Administration and Harmonizing Customs Legislation – Exploring a Pluralistic Approach. *Lex Portus*, 2024. № 10(4), P. 20–30. <https://doi.org/10.62821/lp10402>
2. Kyryievskiy, O. Harmonization with EU Customs Regulations (Acquis) on the Way to Accession: Prospects and Challenges for Ukraine. *Lex Portus*, 2025, № 11(3), 7–24. <https://doi.org/10.62821/lp11301>
3. Dragneva, R., Wolczuk, K. Integration and Modernisation: EU's Association Agreement with Ukraine. In M. Rabinovych & A. Pintsch (Eds.) *Ukraine's thorny path to the EU*. Palgrave Macmillan. 2025.
4. European Commission. (2025). *Ukraine 2025 Report. Enlargement Package*. DG NEAR. Retrieved from https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/17115494-8122-4d10-8a06-2cf275eecd7_en?filename=ukraine-report-2025.pdf (04.03.2026)

УДК 336.22:004

Захаркіна Л.С.

к.е.н., доцент кафедри фінансових технологій і підприємництва,
Сумський державний університет

Сильченко К.Б.

студентка кафедри фінансових технологій і підприємництва
Сумський державний університет

АВТОМАТИЧНИЙ ОБМІН ПОДАТКОВОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ У ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ТА ЗМІЦНЕННІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ